

DANMARK

Nr. 1. Marts 2002

MAGAZINET, STOR

- Årsberetning og regnskab 2001
- Hiv-Danmark (1991-2001)

Homo- og aidskamp i dønningerne af apartheid

Uddrag af interview med Beverley Palesa Ditsie af Milena Ljudmilla & Nanna Sylvest, bragt i Panbladet

I 1990 blev den første sydafrikanske gaypride afholdt. Selvom de godt 20 arrangører havde forberedt sig grundigt og øvet sig i parolerne inden, var der stor nervøsitet. Ville der overhovedet komme andre end dem selv? Hvordan ville folk på gaden reagere? Ville de blive anholdt? Homoaktivisterne var ikke kun oppe imod en homofobisk lovgivning og befolkning, men også mod et system, der havde forbudt seksuelt samkvem mellem "folk af forskellige racer", som apartheidstyret udtrykte det.

Arrangørernes værste formodninger blev gjort til skamme. Masser af homoseksuelle dukkede op, og optoget, der rummede sorte, farvede og hvide, råbte og skreg og skabte sig, så de højreorienterede, der stod langs ruten med bibelen i hænderne og kom med vrede tilråb, ikke fik et ben til jorden. Begivenheden er skildret i dokumentarfilmen "Mig og Simon", der handler om venskabet mellem to af frontfigurerne i den sydafrikanske homobevægelse - og samtidig beskrive bevægelsens udvikling frem til 1999.

VENSKABET

Venskabet med Simon Nkoli starter da Beverley Palesa Ditsie i 1988 tager de første skridt ind i homomiljøet og er med til et stiftende møde i homo-organisationen GLOW (Gay and Lesbian organisation of the Witwatersrand). Her møder hun den netop løsladte anti-apartheid aktivist Simon Nkoli, der på trods af, at han havde fået udstedt et forbud mod at mødes med mere end tre personer af gangen, havde taget initiativet til foreningen. Simon bliver, med Beverleys egne ord, hendes mentor. Sammen tegner de udadtil ansigtet for organisationen indtil Beverley i 1995 bryder med Simon og GLOW, fordi hun finder alt for lidt forståelse for lesbisk politik. Kort før Simon dør af aids i 1999 genforenes de socialt, men ikke politisk. "Mig og Simon" er bl.a. støttet af Det Danske Filminstitut, og i forbindelse med filmens efterbearbejdning besøgte Beverley København i november.

MILJØET FORSTUMMER

Op til valget i 1994, hvor Mandela overtog præsidentposten og udarbejdningen af en ny forfatning begyndte, eksisterede der en overvældende politisk undergrundskultur. Under apartheidstyret var al nævneværdig politisk opposition forbudt. Organisationer som ANC og PAC havde i gennem mange år ført væbnet kamp, og der var en omfattende aktivistisk kultur. Valget var for mange organisationer en sejr, men kom samtidig til at betyde at denne politiske kultur forsvandt. Den nye forfatning lovede lighed for alle.

Beverley Palesa Ditsie fotograferet i København ved pressemødet for "Steps for the future".

Foto: Michael Nord

- Der er ingen bevægelser mere. Efter man fik gennemført den nye grundlov, der forbød diskrimination på grund af seksuel orientering, så folk ikke mere et behov for politisk organisering. Det er meget trist, for loven er ikke udtryk for en generel forståelse. Diskriminationen er stadig den samme. Vi har gode love, men ingen ved, hvordan de skal få lovene til at fungere. Vi har alle disse smukke love, men blandt folket er det anderledes. De er ligeglade, siger hun. Legaliseringen af homoseksualitet blev - ligesom legaliseringen af marihuana, abort og prostitution - især mødt af modstand fra den kristne højrefløj og andre religiøse grupper, men disse grupper stod ikke alene. Generelt var stemningen i landet: "Ja, vi skal være demokratiske, men det her går for vidt". Så på den måde står folket holdningsmæssigt langt

fra lederne, siger Beverley.

Når det alligevel lykkedes at lovgive mod diskrimination af homoseksuelle, skyldtes det ifølge Beverley masser af hård kamp og aktivisme og efterfølgende lobbyarbejde, men også personlige kontakter spillede en stor rolle.

IKKE ET ORD OM RACISME

En sådan sammenhæng mellem homobevægelsen og anti-apartheid bevægelsen er dog ikke selvfølge. Beverley fortæller, at Simon, der først var anti-apartheid aktivist og siden homoaktivist, etablerede forbindelsen. Simon tog initiativet til GLOW netop fordi "The Gay Organisation of South Africa", som han tidligere var medlem af, var domineret af hvide bøsser, der støttede apartheidstyret. Det eneste de ville, var at kæmpe for bøsserettigheder. Da Simon blev anholdt for sine politiske aktiviteter nægtede de at støtte ham, og i protest forlod en gruppe sorte organisationen.

I stedet dannede de GLOW, som i lang tid var den eneste organisation, der repræsenterede sorte bøsser og lesbiske, med målsætningen, at bekæmpe apartheid, homofobi og sexismen. Men der var langt fra programklæringer til handlinger.

PÅ VEJ MOD SEPARATISME

I 1995 talte Beverley om undertrykkelsen af homoseksuelle på FN's kvindekongres i Beijing. Da hun vendte tilbage til Sydafrika forlod hun GLOW. Hun havde længe været utilfreds med den måde, Simon havde medvirket til at fastholde mediernes ensidige fokus på bøsser. Når de sammen gav interviews var det altid ham, journalisterne henvendte sig til. De stillede kun spørgsmål om bøsser, og han lod det ske. Da hun modtog invitationen om at tale for FN, stillede han sig helt uforstående overfor relevansen af, at medvirke på en kvindekongres, og det blev dråben. Beverley oplevede, at Simons reaktion var udtryk for en generel modsætning i bevægelsen.

- For mig var det problematikkerne race, klasse og sexismen, der gjorde mig til separatist. Da vi startede organisationen vidste vi, at den kun skulle være for sorte lesbiske. Ideen var at sørge for os selv, skabe vores egne frirum og politik. Målet var ikke at ekskludere andre, men at fokusere på os selv. De fleste af bøsserne var meget imod at lesbiske organiserede sig for sig selv - og de hvide stemplede mig som racist, fordi jeg lavede en organisation kun for sorte. De sørgede for at vi blev marginaliserede: Vi blev ikke længere inviteret med til arrangementer, fortæller Beverley.

POLITISK TOMRUM

- At arbejde som NGO'er er meget hårdt. Til sidst syntes jeg, at jeg ofrede mig selv. Jeg nægter at være martyr, så jeg blev nødt til at stoppe for jeg følte, at jeg døde der. Jeg dedikerede 10 år af mit liv til rigtig politik, hvor jeg var i front og ledede bevægelserne. Nu vil jeg bare leve mit liv og finde min egen måde at være aktivist på, gennem min musik og de film jeg laver. Jeg vil altid være aktivist, men jeg vil ikke være leder mere, siger Beverley, selvom hun stadig får mange opfordringer til at opbygge og lede forskellige bevægelser.

Den hierarkiske organisationsstruktur, som vel er fremmed for mange vesteuropæiske protestbevægelser, og som hele tiden

skinner igennem når hun fortæller, er ikke særegen for homomiljøet:

- Jeg kommer fra et land, hvor man tidligere risikerede livet hvis man var politisk aktivist. Så der er meget lidt tradition for at tage sine egne initiativer. Man bliver nødt til at være en skarpsindig politiker for at være politisk aktivist. Det er generelt i afrikansk politik.

- I dag er der ingen homobevægelse. Det eneste, der eksisterer nu er små uformelle støttegrupper, der mødes om enkelte emner, som f.eks. at skabe sikre mødesteder, siger Beverley.

HIV-AKTIVISME?

I Sydafrika er 20 % af den voksne befolkning smittet med hiv, og den gennemsnitlige levealder forventes at være faldet til 48 år i 2010.

Historien om den hvide middelklasse bøsse, Zache Achmac, der nægter at udnytte sine klasseprivilegier og tage hiv-medicin, før det er tilgængeligt for alle, vidner om en ny form for aktivisme og kampfelt. Det samme er Treatment Action Campaign, der oprindeligt startede som et bøsseinitiativ, et eksempel på. Organisationen kæmpede i første omgang sammen med regeringen mod den multinationale medicinalindustri i patentsagen. Siden har de kæmpet imod selv samme regering, for at få den til at udlevere medicin (til andre end parlamentsmedlemmer) og mod præsident Mbeki's propaganda om at der ingen sammenhæng er mellem hiv og aids. Vi spørger Beverley om disse eksempler er udtryk for at der er ved at opstå en ny politisk bevægelse i kampen mod hiv og aids.

- For befolkningen generelt er det umiddelbare problem ikke medicin, men at folk er ved at dø af sult. Det er det, regeringen spiller på, når de siger: "Hvorfor uddele medicin til folk, der ikke spiser". Der er alt for mange problemer, der trænger sig på her og nu, til at folk engagerer sig i kamp mod hiv eller forbinder den kamp med den internationale globaliseringsmodstand. Det ser man kun blandt intellektuelle, siger Beverley. Efter en times intens talestrøm ser hun bekymret på os og spørger om vi er blevet deprimerede. Vi svarer, at det billede vi nu har fået af situationen i Sydafrika er noget anderledes end det vi havde efter at have set hendes film, der er anderledes optimistisk. Inden vi når at komme med alle vores gode forslag til fremtidige film, afbryder hun brat og kigger længselsfuldt mod døren. Hendes hænder bevæger sig rastløst over rullepapiret. En time er afgjort for længe uden en af de joints hun i Sydafrika kan ryge offentligt uden problemer. Det forekommer hende meget besværligt ikke bare at tænde en ny på cafeen hvor vi sidder, og lettelsen er stor da hun ude på gaden igen kan åbne den lille uundværlige metalboks. Noget positivt har hun så afgjort at fortælle om Sydafrika.

"Mig og Simon" er del af det stort og internationalt anlagte dokumentarfilmsprojekt "Steps for the Future", der har til formål at nedbryde tabuer om hiv og aids i det sydlige Afrika, samt at udvikle dokumentargenren samme sted. En del af Steps for the Future blev vist i TV2 i forbindelse med World Aids Dag 2001. "Mig og Simon" vil kunne bestilles gennem Det Danske Filminstitut eller lånes på biblioteker i løbet af foråret. Filmen, der varer 52 minutter, vil muligvis blive vist på TV2 i løbet af sommeren. Se mere på www.steps.co.za.

Vi har gjort en forskel

For 10 år siden så Bodil Moseholm denne annonce i Politiken. Hun fik hjertebanken og tænkte straks, at den stilling måtte hun søge. I februar kunne Hiv-Danmark og Bodil fejre 10 års jubilæum sammen. 10 år som rådgiver i det, der i dag er Rådgivning Øst - et samarbejde mellem Positivgruppen og Hiv-Danmark. I dette interview fortæller Bodil om den spæde start og hvad det er der driver værket, her 10 år efter.

- Jeg var ansat i en god stilling i Danmarks Radio, men alligevel var jeg ikke i tvivl, da jeg så annoncen. Når man får hjertebanken, skal man lytte til sit hjerte. Det gjorde jeg. Også selv om min mand og venner sagde nej, da jeg spurgte dem om det var en god idé. Jeg vidste det ville blive svært og hårdt, men jeg brændte for det.

Bodil havde på det tidspunkt for DR produceret den første udsendelse om en hiv-smittet kvinde. Det var hendes første personlige møde med sygdommen. Hun havde jævnlig kontakt til denne kvinde, som havde åbnet Bodils øjne for en verden med hiv og aids.

- Jeg fik stor inspiration fra netop denne kvinde. Min egen mor var død få år før, og jeg oplevede, hvor vigtigt det er at tale netop om døden. Dette har også betydet meget for mig i forbindelse med mit arbejde med børn af hiv-smittede forældre.

Bodil fortæller endvidere, at den hiv-smittede kvinde, som stod frem i DR, havde frygtet repressalier og negativ respons. Det fik hun ikke. Til gengæld fik hun over 200 breve, fra seere, som havde været meget berørt af udsendelsen.

- Efter DR dokumentarfilmen gik jeg i gang med at redigere en bog om hiv-smittede kvinder. Det var i disse år de hiv-smittede biseksuelle og deres koner dukkede op. Det lærte jeg meget af, bl.a. hvilke konsekvenser hemmeligheder i familien kan få.

FØRSTE ANSATTE I HIV-DANMARK

- Jeg var den første ansatte i foreningen. Jeg husker tydeligt jobsamtalen, dog ikke det jeg sagde. Der var 4 personer, der skulle stå for interviewet. Ole Morten, Ib A., Henning Jensen og Kirsten Madsen, men Kirsten blev syg og kom derfor ikke med. Modsat hvad Ole Morten sagde til mig i sin tale ved jubilæumsreceptionen den 1. februar i år kom jeg ikke i plisseret nederdel. Tværtimod havde jeg valgt cowboybukser, lyserød fløjlsbluse og flade sko. Jeg husker det var ved juletid. Jeg husker også, at jeg snakkede som et vandfald. Men jeg fik da jobbet, siger Bodil og ler.

Man kan undre sig, hvad der får en journalist til at tro, at hun er i stand til at rådgive mennesker, der er ramt af en livstruende sygdom, til det svarer Bodil:

HIV-smittede søger projektmedarbejdere

Hiv-gruppen M/K, som er en rådgivning for heteroseksuelle hiv-smittede, søger en fuldtids- eller deltidsrådgiver/igangsætter. Tiltrædelse snarest mulig.

Der er tale om et projekt således at der skal udarbejdes projektrapport. Arbejdet består bl.a. i individuel rådgivning og gruppearbejde. Kendskab til sociallovgivning, hiv- og aidsområdet en fordel. Der kræves stor selvstændighed. Aftenarbejde må påregnes.

★

Projektmedarbejder (ca. 5 timer ugentlig) søges til opstart af selvhjælpsgrupper for hiv-smittede stofbrugere i Københavnsområdet. Arbejdet består i at støtte stofbrugere i forhold til hiv - ikke i forhold til misbrugsproblemer. Foreløbig tidsramme 1 år. Tiltrædelse 1/2 1992.

Anmeldingsfrist: 16/12 1991

Yderligere oplysning: HIV-DANMARK,
33 32 58 68 (onsdag 19-21)

Vingaardsstræde 22, 1070 København K.

- Når man er journalist er man vant til at interviewe andre mennesker, man er vant til at sætte sig ind i andre stofområder. Også nogle gange personlige, og dybe og følsomme emner. Det rustede mig til at tro; at så kunne jeg også være rådgiver. Men jeg skulle igennem en læreproces og adskillige terapeutiske uddannelser som behandler og ikke mindst lære at respektere menneskers grænser, det skal en journalist ikke nødvendigvis. Når man rådgiver hiv-smittede og pårørende, kan man jo ikke lade dem hænge, der hvor man sluttede interviewet. De skal hjælpes videre. Og netop det at se, at folk med hjælp kan komme videre - også fra hvad der ellers så ud som umulige situationer - det er dejligt. I øvrigt har jeg gennemgået et hamskifte, og har slet ikke identitet som journalist mere. Jeg bliver nærmest lidt fornærmet, når jeg omtales sådan. Jeg er nu rådgiver og psykoterapeut.

VI MÅ IKKE GLEMME BØRNENE

- Man skal ikke forvente mirakler. Når folk har det svært bliver de ikke bedre fra den ene dag til den anden. Derfor betyder bitte små skridt uendelig meget, siger Bodil. Bodils første møde med sine kommende klienter, var ved et møde i det lokale, der de næste 10 år var køkkenet i Kafe Knud. Hun var inviteret af Kirsten Madsen til at møde de personer, som senere blev til M/K gruppen.

- Der var vel 6-7 personer i lokalet. To af mændene var meget syge. Og også meget vrede på sygdommen, på sig selv, på samfundet... Efter mødet gav Kirsten mig en liste med navnene og så var det bare at gå i gang. Det var spændende, meget spændende. Her kom jeg, kvinden der kunne forstå de heteroseksuelle. Jeg tog på hjemmebesøg og havde klienter i lokalerne i Vingårdsstræde.

Det var også her Bodil så spiren til det der senere blev forældreseminar, pårørendegruppe og ungegruppe, som hun

siden har været med til at fremelske i Hiv-Danmark.

- Jeg oplevede, at forældrene havde det så svært med at tale med børnene. Derfor tog vi initiativ til et forældreseminar, hvor 10-12 personer deltog. Med hjælp fra Kræftens Bekæmpelse fik vi på seminaret sat fokus på, hvorfor det er nødvendigt at tale med børnene. Der er meget at tænke over, når man vil tale med børn om sygdom og ikke mindst død, som jo var realiteterne dengang, før kombinationsbehandlingen. Børn fornemmer så meget hos forældrene. De lægger mærke til små detaljer, såsom mor, der tager piller, eller far, der har en aidssløjfe på jakken.

Bodil lægger vægt på, at børnene skal have sandheden at vide, dog ikke hurtigere, end at både de og forældrene kan nå at absorbere det. For hvis barnet ved det, så får skolen/børnehaven det måske også at vide.

EN NY VERDENSORDEN MED BEHANDLINGEN

- Verden har forandret sig meget på de 10 år der er gået, siger Bodil. - Også for hiv-smittede. I begyndelsen kom de smittede, når de var syge og der ikke var langt igen. I dag, hvor vi har fået behandlingen, får vi dem til samtale allerede når de bliver konstateret smittet.

- Jeg husker en mand der ringede ind og spurgte om det var i orden han drak et par øl om lørdagen, efter han var begyndt på kombinationsbehandling. Det blev til en længere samtale og endte med, at han kom i rådgivning og var med i et længere forløb. Jeg har stadig kontakt til ham.

- Netop de små ryk er vigtige. Det tager tid at hjælpe mennesker, der er ulykkelige, ensomme og bange. Men jeg har set eksempler på folk, der manglede bolig, netværk og arbejde, og i dag efter et forløb har både arbejde, bolig og et netværk af venner.

Hiv-Danmark har også forandret sig meget, fra at være en lille paraplyorganisation med en ansat til at være en landsdækkende patientforening med 15 ansatte.

- Det har været en sund udvikling, synes Bodil. - Jeg synes det er godt med blandingen af ansatte og frivillige til at klare opgaverne. Og så lægger vi meget vægt på kvalitet frem for kvantitet. Det varemærke kan jeg godt lide.

Netop kvalitet i rådgivningen er blevet en slags vandmærke for Hiv-Danmarks rådgivninger: Rådgivning Øst i København og Rådgivning Vest i Odense, Vejle, Århus og Aalborg.

GNIST I ØJET 10 ÅR EFTER

Når man ser på Bodil, kan man ikke se, at hun i 10 år har lyttet til mange triste historier og oplevet mennesker, hun lærte at kende, dø. Hun har stadig gnist i øjet og det er derfor naturligt at spørge, hvad der driver værket, hvordan man kan blive ved.

- Netop al den store kærlighed, omsorg og det sammenhold vi ser er anderledes i hiv-miljøet, end det er i andre patientforeninger. Jeg oplever det på seminarer, på højskolen og på landsseminaret. Alle snakker med alle. Det har jeg ikke set andre steder.

Bodil lægger vægt på, at netop Hiv-Danmark og ikke mindst rådgivningerne har gjort en forskel i mange menneskers liv.

- Det er berigende og bevægende. Når man fx oplever en datter, enebarn, hvis forældre begge er hiv-smittede være

angst for at miste og bange for at svigte, få modet til selv at få en kæreste og endda flytte til udlandet for at arbejde, så glædes man over at det man har været en del af.

Bodil lægger vægt på, at Hiv-Danmark har været en god arbejdsplads, både i op- og nedgangstider, også selv om der tidligere har været både ledelses- og andre problemer.

- Hiv-Danmark har altid givet medarbejderne frihed og plads til faglig udvikling. Vi har alle terapeutiske uddannelser oveni vor grunduddannelse. Det har været vigtigt og nødvendigt, og nu hvor der er kommet styr på både pensions- og andre faglige forhold, så er det også blevet en tryk arbejdsplads. Vi er meget brede, lige fra rådgivninger, over selvhjælpsgrupper, til hjemmeside og Kafe Knud. Dermed er vi der på mange forskellige niveauer i en hiv-smittets liv. Vi skal se bag om bivirkningerne hos den enkelte. Mange føler stadig skyld og skam. Der har vi en opgave. Vi skal give mennesker livsmod. Derfor skal der også være tid til den enkelte.

HIV ER IKKE KUN FYSISK

- Modsat hospitalerne eller socialkontorerne ser vi mere holistisk på den enkelte. Hiv rammer ikke kun kroppen, men hele mennesket, hud, hår og ånd, understreger Bodil. - Det er vigtigt at inddrage helheden i det enkelte menneskes situation, og her er netop de pårørende nøglen. De kan være der, når vi ikke kan. De kan styrkes til bedre at forstå og acceptere. Og netop seminarerne for pårørende er en fantastisk oplevelse. At se de pårørende nikke genkendende til hinandens historier, og at se det fællesskab, som opstår blandt de pårørende, det gør det hele værd.

Psykosocial rådgiver Bodil Moseholm har været ansat i Rådgivning Øst i 10 år.

